

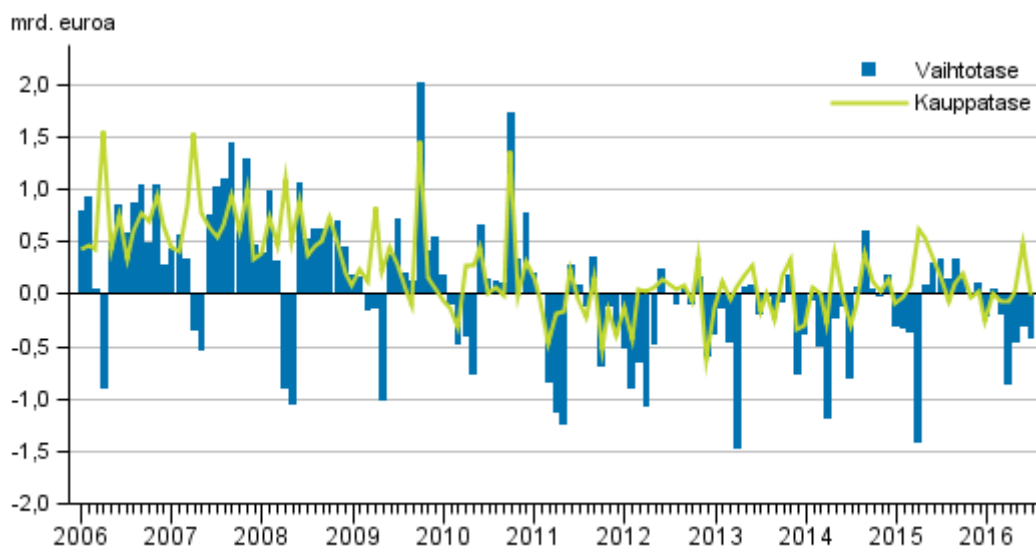
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2016, 2. vuosineljännes ja heinäkuu

Vaihtotase alijäämäinen toisella neljänneksellä, viennin arvon lasku jatkui

Vaihtotase oli 1,6 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2016 toisella neljänneksellä. Tavaroiden ja palveluiden yhteenlasketun viennin arvo verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan on laskenut nyt neljänä neljänneksenä peräkkäin. Heinäkuussa lasku jatkui tavaroiden ja palveluiden viennin arvon laskiessa kahdeksan prosenttia. Sekä ulkomaiset saamiset että velat supistuivat toisella neljänneksellä. Ulkomainen nettovarallisuusasema oli positiivinen. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja kauppatase

Vaihtotase toisella vuosineljänneksellä

Vaihtotase oli 1,6 miljardia euroa alijäämäinen vuoden toisella neljänneksellä. Alijäämä syntyi palveluiden, ensitulon ja tulojen uudelleenjaon tileiltä.

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,4 miljardia euroa ylijäämäinen. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski 3 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta ja oli 13,9 miljardia euroa. Maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo kasvoi 5 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta ja oli 13,4 miljardia euroa.

Palvelutase oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen. Palveluviennin arvo laski 4 prosenttia vuoden 2015 toisesta neljänneksestä ja oli 5,2 miljardia euroa. Palvelutuonnin arvo laski prosentin.

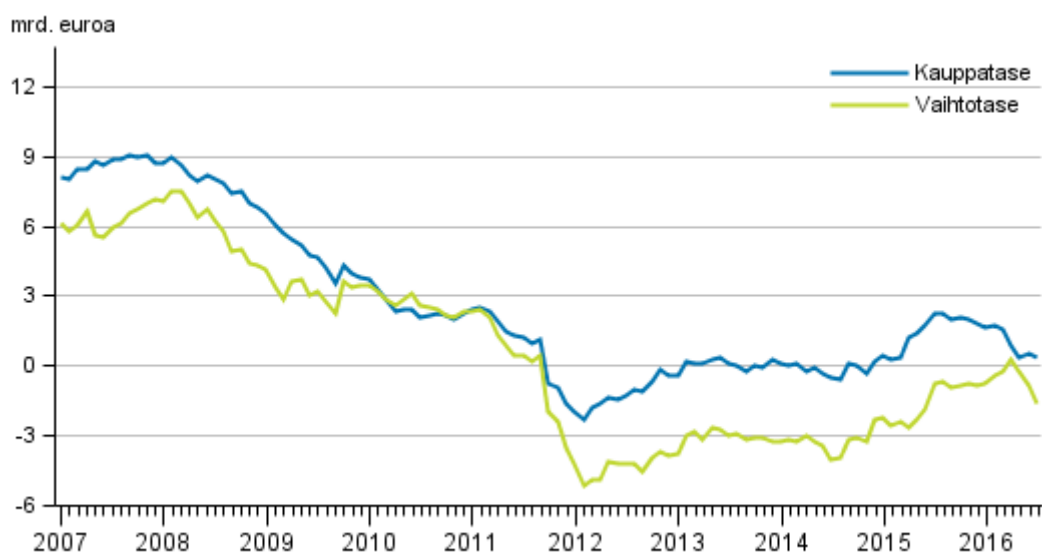
Ensitulon tili oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen, mikä selittyy lähinnä sijoitustulojen alijäämällä. Ensitulon tili pitää sisällään mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,4 miljardia euroa alijäämäinen.

Maksutaseen mukaiset tuonti- ja vientiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilastosta](#).

Vaihtotase heinäkuussa

Heinäkuussa vaihtotase oli 0,4 miljardia euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen alueristä palvelutase, ensitulon tili ja tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämäisiä. Maksutaseen mukainen kauppataase oli tasapainossa. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski 11 prosenttia ja palveluviennin arvo prosentin vuodentakaisesta. Maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo laski 7 prosenttia vuodentakaisesta.

Vaihtotase ja kauppataase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Pääomaa virtasi Suomesta, ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui

Vuoden 2016 toisella neljänneksellä pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti 3,6 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomeen eniten muina sijoituksina eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisina lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina, nettomääräisesti 6,6 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomesta ulospäin eniten suorina sijoituksina, nettomääräisesti 6,5 miljardia euroa. Vuoden 2016 toisen neljänneksen lopussa Suomella oli saamisia ulkomailta 735,9 miljardia euroa ja velkoja ulkomaille 731,9 miljardia euroa.

Taulukko 1. Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema, miljardia euroa

	Sijoituskanta 31.03.2016	Rahoitustaloustoimet v. 2016 toisella neljänneksellä	Hinnan muutos v. 2016 toisella neljänneksellä	Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutos v. 2016 toisella neljänneksellä	Sijoituskanta 30.06.2016
Rahoitustase	-0,5	3,6	2,1	-1,2	4,0
Saamiset	752,0	-36,2	21,0	-0,9	735,9
Velat	752,5	-39,7	19,0	0,1	731,9
Suorat sijoitukset	25,5	6,5	-0,8	0,0	31,2
Saamiset	146,4	-4,1	-0,8	-0,7	140,8
Velat	120,9	-10,6	0,0	-0,6	109,7
Arvopaperisijoitukset	-11,1	1,1	2,0	0,1	-7,9
Saamiset	292,9	-3,1	2,1	0,8	292,7
Velat	304,0	-4,2	0,1	0,7	300,6
Muut sijoitukset	-26,2	-6,6	0,0	-0,2	-33,0
Saamiset	194,8	-9,0	0,0	0,1	185,9
Velat	220,9	-2,4	0,0	0,3	218,8
Johdannaiset	2,1	2,1	0,0	-0,5	3,7
Valuuttavaranto	9,1	0,4	0,2	0,3	10,0

Suorien sijoitusten velat supistuivat enemmän kuin saamiset

Ulkomaisiin suoriin sijoituksiin liittyvät bruttosaamiset toisen neljänneksen lopussa olivat 140,8 miljardia euroa ja vastaavat velat 109,7 miljardia euroa. Vuoden 2016 toisella neljänneksellä ulkomaisten suorien sijoitusten saamiset laskivat 5,6 miljardia euroa ja velat 11,2 miljardia euroa. Lasku selittyy lähinnä konsernien sisäisten lainojen ja kauppaluottojen muutoksilla. Toisella neljänneksellä nämä vieraan pääoman saamiset vähenivät 5,3 miljardia euroa, ja vastaavat velat vähenivät 8,1 miljardia euroa.

Arvopaperivelat vähenivät

Ulkomaisia arvopaperisijoituksia vähennettiin toisella neljänneksellä nettomääräisesti 3,1 miljardia euroa. Hallussapitovoittoja (hinnan-, valuuttakurssien- ja muiden muutosten vaikutus) ulkomaisista arvopaperisijoituksista kertyi toisella neljänneksellä yhteensä 2,9 miljardia euroa. Arvopaperisaamisia ulkomailta oli toisen neljänneksen lopussa yhteensä 292,7 miljardia euroa, josta 145,7 miljardia euroa oli sijoituksia osakkeisiin ja sijoitusrahasto-osuuksiin sekä 147,0 miljardia euroa joukkovelkakirjalainoihin ja rahamarkkinapapereihin.

Toisen neljänneksen lopussa arvopaperivelat ulkomaille olivat 300,6 miljardia euroa, josta 101,5 miljardia euroa oli sijoituksia kotimaisiin osakkeisiin sekä sijoitusrahasto-osuuksiin ja 199,1 miljardia euroa joukkovelkakirjalainoihin sekä rahamarkkinapapereihin. Arvopaperivelat supistuivat toisella neljänneksellä

yhteensä 3,4 miljardia euroa, kun huomioidaan myös hallussapitovoitot. Hinnan muutokset kasvattivat arvopaperivelkoja 0,1 miljardia euroa ja muiden arvostuserien muutokset 0,7 miljardia euroa.

Muiden sijoitusten nettovarallisuusasema heikkeni

Toisella neljänneksellä Suomeen virtasi ulkomailta pääomaa muina sijoituksina, eli lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina, nettomääräisesti yhteensä 6,6 miljardia euroa. Muihin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema heikkeni 6,8 miljardia euroa, kun huomioidaan hinnan muutosten osuus 0,7 miljardia euroa sekä muiden arvonnmuutosten osuus -0,9 miljardia euroa. Kesäkuun lopussa muiden sijoitusten saamia oli 185,9 miljardia euroa ja velkoja 218,8 miljardia euroa. Näistä saamisista 164,5 miljardia euroa ja veloista 189,4 miljardia euroa oli rahoitus- ja vakuutuslaitosten hallussa.

Johdannaisiin liittyvät sijoituskannat supistuivat

Johdannaisiin liittyviä nettosaamia Suomella oli kesäkuun lopussa 3,7 miljardia euroa, mikä on 1,6 miljardia euroa enemmän kuin maaliskuun lopussa. Sekä johdannaisiin liittyvät saamiset että velat supistuivat toisella neljänneksellä.

Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui

Kesäkuun 2016 lopussa Suomella oli saamia ulkomailta yhteensä 735,9 miljardia euroa ja velkoja ulkomaille 731,9 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema oli siten positiivinen vuosineljänneksen lopussa, kun saamia oli 4,0 miljardia euroa velkoja enemmän. Sekä ulkomaiset saamiset että velat supistuivat toisella neljänneksellä. Ulkomaisiin saamisiin ja velkoihin liittyvät hinnan muutokset kasvattivat nettovarallisuutta vuosineljänneksen aikana 2,1 miljardilla eurolla. Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset puolestaan laskivat nettovarallisuusasemaa 1,2 miljardilla eurolla.

Maaliskuun 2016 lopussa nettovarallisuusasema oli 0,5 miljardia euroa negatiivinen, joten kasvua kertyi nettomääräisesti 4,5 miljardia euroa. Saamiset laskivat huhti-kesäkuussa 16,1 miljardia euroa ja velat 20,7 miljardia euroa. Sektoritasolla nettovarallisuusasemaa tarkasteltaessa sijoitusrahastojen, sosiaaliturvarahastojen sekä kotitalouksien ulkomaiset saamiset olivat suuremmat kuin velat. Yrityksillä, rahalaitoksilla, valtiolla ja kunnilla oli ulkomailta enemmän velkaa kuin saamia.

Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema heinäkuussa

Heinäkuussa Suomeen tuotiin pääomaa nettomääräisesti 2,4 miljardia euroa. Pääomaa tuotiin nettomääräisesti eniten arvopaperisijoituksina, yhteensä 2,5 miljardia euroa. Pääomaa vietiin nettomääräisesti eniten suorina sijoituksina, nettomääräisesti 0,6 miljardia euroa.

Suomen nettovarallisuusasema oli heinäkuun lopussa 1,7 miljardia euroa positiivinen, kun ulkomaisia saamia oli 754,3 miljardia euroa ja velkoja 752,6 miljardia euroa.

Elokuun tiedot julkistetaan 14.10.2016.

Ulkomainen nettovarallisuus kuukausittain

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain, milj. euroa.....	9
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	10
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	11

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q2	2015/Q3	2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2
Tulot	1. Vaihtotase	23 958	22 594	23 881	21 735	23 513
	1.1 Tavarat	14 285	13 237	13 937	12 201	13 856
	1.2 Palvelut	5 413	5 557	6 106	5 612	5 221
	1.3 Ensitulo	3 999	3 540	3 572	3 626	4 147
	1.4 Tulojen uudelleenjako	261	259	265	296	289
Menot	1. Vaihtotase	24 970	21 777	23 588	22 082	25 114
	1.1 Tavarat	12 769	13 032	13 758	12 528	13 411
	1.2 Palvelut	6 066	5 626	6 597	5 692	5 983
	1.3 Ensitulo	5 271	2 573	2 545	2 917	4 988
	1.4 Tulojen uudelleenjako	865	545	689	945	731

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q2	2015/Q3	2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-11 513	-21 969	-58 677	26 383	-36 183
	S11 Yritykset	-5 303	-6 324	-6 852	5 540	-13 890
	S121 Keskuspankki	5 206	-850	-9 176	25 517	414
	S122 Muut rahalaitokset	-6 715	-10 129	-31 985	4 605	-10 446
	S123 Rahamarkkinarahastot	-23	-67	-97	-150	57
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 449	-200	990	-182	201
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	615	896	232	233	1 047
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-786	934	181	1 026	168
	S1311 Valtionhallinto	-1 362	-5 021	-8 694	-5 260	-11 110
	S1313 Paikallishallinto	9	43	21	4	10
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-4 253	-1 494	-3 560	-5 046	-2 616
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-352	242	262	97	-15
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-16 459	-23 172	-53 766	31 465
S11 Yritykset		-6 185	-10 302	-4 430	5 895	-17 941
S121 Keskuspankki		734	-97	89	230	-10
S122 Muut rahalaitokset		-3 237	-6 451	-39 606	34 989	-6 857
S123 Rahamarkkinarahastot		5	1	-11	36	-36
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		-2	4	193	341	299
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		379	1 608	474	328	512
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		-383	-9	56	46	-234
S1311 Valtionhallinto		-3 456	-3 641	-6 342	-4 631	-10 015
S1313 Paikallishallinto		151	91	143	-41	-8
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-4 464	-4 375	-4 332	-5 728	-5 445
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		-	-	-	-1	
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	4 945	1 203	-4 912	-5 082
	S11 Yritykset	883	3 978	-2 422	-355	4 050
	S121 Keskuspankki	4 472	-752	-9 265	25 287	424
	S122 Muut rahalaitokset	-3 479	-3 678	7 621	-30 384	-3 589
	S123 Rahamarkkinarahastot	-28	-68	-86	-186	93
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 451	-204	798	-524	-98
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	235	-712	-242	-95	535
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-402	943	125	979	402
	S1311 Valtionhallinto	2 094	-1 380	-2 352	-629	-1 095
	S1313 Paikallishallinto	-141	-48	-122	45	18
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	212	2 881	773	681	2 828
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-352	242	262	98	-15

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q2	2015/Q3	2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	750 656	736 215	701 761	752 015	735 864
	S11 Yritykset	130 394	132 988	136 224	148 820	140 557
	S121 Keskuspankki	55 899	54 928	45 908	71 167	72 186
	S122 Muut rahalaitokset	284 495	279 281	241 994	256 691	245 930
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 732	2 657	2 553	2 397	2 451
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	67 873	63 885	67 462	65 950	66 854
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	23 545	24 175	24 262	24 385	24 965
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	25 449	25 772	26 391	27 750	28 111
	S1311 Valtionhallinto	22 356	18 290	18 431	20 762	16 319
	S1313 Paikallishallinto	498	553	525	526	536
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	124 138	121 650	125 326	121 527	126 091
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	13 278	12 035	12 685	12 041	11 865
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	745 477	732 117	700 468	752 537
S11 Yritykset		193 624	184 706	193 497	198 121	186 040
S121 Keskuspankki		11 437	11 344	11 538	11 639	11 921
S122 Muut rahalaitokset		367 906	365 862	322 231	365 365	358 548
S123 Rahamarkkinarahastot		46	47	36	72	36
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		18 857	17 704	18 833	18 791	19 137
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		33 869	36 609	37 226	36 894	36 737
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		873	869	934	1 012	792
S1311 Valtionhallinto		111 850	107 767	108 868	113 226	111 150
S1313 Paikallishallinto		2 850	2 946	3 017	2 976	2 968
S1314 Sosiaaliturvarahastot		3 108	3 208	3 234	3 357	3 484
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		1 055	1 055	1 055	1 084	1 055
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	5 180	4 098	1 293	-522
	S11 Yritykset	-63 231	-51 718	-57 274	-49 301	-45 483
	S121 Keskuspankki	44 462	43 584	34 370	59 527	60 265
	S122 Muut rahalaitokset	-83 412	-86 580	-80 237	-108 673	-112 618
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 686	2 610	2 517	2 325	2 415
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	49 016	46 181	48 629	47 159	47 717
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-10 324	-12 434	-12 963	-12 509	-11 772
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	24 576	24 903	25 457	26 738	27 319
	S1311 Valtionhallinto	-89 494	-89 477	-90 437	-92 464	-94 831
	S1313 Paikallishallinto	-2 352	-2 393	-2 491	-2 450	-2 432
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	121 029	118 442	122 092	118 170	122 607
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12 223	10 980	11 630	10 957	10 810

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2015	12 kk:n liukuva summa	2016/06	2016/07
1. Vaihtotase	-870	-1 583	-304	-421
1.1 Tavarat	1 865	330	489	-7
1.2 Palvelut	-1 608	-1 427	-258	-51
1.3 Ensitulo	1 194	1 353	-388	-230
1.4 Tulojen uudelleenjakso	-2 321	-1 838	-147	-133
2. Pääomatase	160	94	15	17
3. Rahoitustase	-2 024	-7 404	3 799	-2 370
3.1 Suorat sijoitukset	-15 764	15 815	1 806	602
3.2 Arvopaperisijoitukset	-2 805	-18 672	-1 645	-2 499
3.3 Muut sijoitukset	21 810	-5 330	2 726	251
3.4 Johdannaiset	-5 047	525	785	-549
3.5 Valuuttavaranto	-219	258	127	-175
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-1 314	-5 915	4 088	-1 966

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase:** Kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase:** Kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase:** Kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema:** Kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista. Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaan mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyriyksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuskyselyn tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomankorvaukset

Tuotannontekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen ja Suomen Pankin tekemien maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen ja pääomakorvausten virroista sekä ulkomaisten saamisten ja velkojen varantotiedoista.

Maksutasekyselyjä on nykyään kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausi- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopapererien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekeviltä institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Yritysrekisterin kyselyjen kehikot määrittellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yritysrekisterin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yritysrekisterin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty suurta huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien, lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Kuukausi- ja neljännesvuositietojen keskinäinen tarkennus- ja korjausrhythmi on sovitettu yhteen. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrhythmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain hieman yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen

varallisuuden sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuusaseman vuosijulkaisu sisältää pitkiä aikasarjoja maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden eristä sekä ristiintaulukointeja sektoreittain ja vaateittain. Vaihtotaseen erien tiedot on vuosijulkaisussa luokiteltu yksityiskohtaisesti palveluerittäin.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu Suomessa alkoi kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Saana Ranta-Ruona 029 551 3375

Vastaava tilastajohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi